

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ ТА НАУКИ

Збірник матеріалів

**XXVII підсумкової науково-практичної
конференції викладачів**

20 лютого 2025 року

Київ 2025

УДК 061.3(063)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ: Збірник матеріалів XXVII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. М.В. Трофименка. Київ: МДУ, 2025. 385 с.

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою Маріупольського державного університету (протокол № 7 від 26.02.2025)

Редакційна колегія:

Голова Трофименко М.В., ректор МДУ, доктор політичних наук, професор;

Члени редколегії Безчотнікова С.В., доктор філологічних наук, професор;
Задорожня-Княгницька Л.В., доктор педагогічних наук, професор;
Іванець Т. М., голова Ради молодих вчених МДУ, кандидат політичних наук, доцент;
Калініна С. П., доктор економічних наук, професор;
Константинова Ю. В., кандидат історичних наук, доцент;
Марена Т.В., кандидат економічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи;
Мельничук І. В., кандидат філологічних наук, доцент;
Омельченко В.Я., доктор економічних наук, професор;
Павленко О.Г., доктор філологічних наук, професор;
Пирлік Н. В., кандидат філологічних наук, доцент;
Романцов В.М., доктор історичних наук, професор;
Сабадаш Ю. С., доктор культурології, професор;
Тарасенко Д. Л., доктор економічних наук, професор.

Збірник містить матеріали XXVII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ, яка відбулася 20 лютого 2025 року в Маріупольському державному університеті.

У матеріалах висвітлені актуальні проблеми розвитку міжнародних відносин та зовнішньої політики, філософії та соціології, історії, економіки та менеджменту, права, екології, кібербезпеки, документознавства, культурології, журналістики, філології, літературознавства, методики викладання, педагогіки та психології.

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами науки та освіти.

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

4. Рокоча В.В., Горбачук О.І. Місце економічної дипломатії в системі економічної безпеки держави. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2019. № 2 (54). С. 110-118.

5. Шаров О.М. Економічна дипломатія: основи, проблеми та перспективи: монографія. Київ: НІСД, 2019. 560 с.

Омельченко Володимир,
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту та фінансів
Маріупольський державний університет;
Омельченко Ганна,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки та міжнародних економічних відносин
Маріупольський державний університет

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОЇ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В СИСТЕМІ ПОВОЄННИХ ДЕМОГРАФІЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Міжнародна міграція населення є результатом різних соціально-економічних та політичних факторів, таких як пошук кращих умов життя, політичні конфлікти, економічні можливості та інші. Цей процес включає переміщення людей через кордони для праці, навчання, сімейні обставини або політичні причини. Міграція має значний вплив на економіку країн-донорів, оскільки вони втрачають кваліфікованих працівників та людський капітал. З іншого боку, країни-імпортери населення зазнають впливу на свої ринки праці, соціальні системи та культурний ландшафт через прихід мігрантів. Міжнародна міграція також змінює демографічну структуру країн, що може викликати дисбаланси в пенсійних та соціальних програмах.

Україна з моменту набуття незалежності завжди відзначалася активною участю у міжнародних міграційних процесах, як це свідчать великі обсяги її зовнішньої міграції та високе місце у рейтингу країн за обсягами міграційного обороту (8-е місце за даними 2020 року). За висновками експертів та проведеного кореляційного аналізу, результати розрахунків показників міграції підтверджують існування значущого зв'язку (коефіцієнт

кореляції 0,63) між ВВП на душу населення у доларах США та кількістю емігрантів з країни, що свідчить про економічний характер еміграції з України [1].

З початком повномасштабної війни, Україна стала джерелом значного потоку мігрантів-біженців, переважна більшість яких знаходиться в Європі. Так, за математично-статистичною моделлю авторів Я.І. Новосад та ін. (2023) прогноз показує, що до кінця 2024 року кількість виїздів за межі України становитимуть 21851250, 2025 року – 23095313 і на кінець 2026 року – 24410205, це при умові що наступні чотири роки економічна і політична ситуація не зміниться. За три роки повномасштабної війни українські мігранти поступово успішно інтегруються в економіки приймаючих країн. Рівень зайнятості біженців з України у країнах ЄС варіюється від 20% в Німеччині до 83% у Нідерландах за даними листопада-грудня 2024 року. Однак за умови продовження військових дій можуть призвести до масштабного дефіциту людського капіталу у 3,4 млн осіб для повоєнної відбудови після завершення конфлікту, що, за оцінками експертів та науковців, суттєво впливатиме на українську економіку, яка може втрачати від 2,7% до 6,9% ВВП щорічно [2].

За проведеними експертами розрахунками, за умови збереження ситуації війни, воєнної економіки, а також продовження програм підтримки українських біженців щорічно до 2026 року за кордоном буде «вимиватись» у середньому по 560 – 650 тис жителів України. Цьому процесу сприяють програми матеріальної та соціальної підтримки українських біженців в країнах ЄС. Він показує, що вони не тільки допомагають біженцям підтримувати власний добробут, а й сприяють активній інтеграції в економіку та освіту країн перебування, оскільки Європа також знаходиться у стадії демографічної кризи, старіння населення і зацікавлена в українських мігрантах [3].

Проте з огляду на можливе продовження війни та очевидну високу потребу в трудових ресурсах для повоєнного відновлення та відбудови, Україні необхідно вже зараз розробляти нову редакцію Державної міграційної політики, яка спрямована на:

- стимулювання повернення українських біженців на Батьківщину через програми надання житла, роботи українським біженцям;
- стимулювання високоінтелектуальної еміграції спеціалістів з розвинених країн, які будуть керувати проектами з відновлення, реформування державного сектору та економіки країни;
- активізацію та організації української діаспори за кордоном для лобіювання рішень щодо допомоги Україні, пропагування країни в бізнес-колах як місця для привабливих інвестувань;

- співпрацю з керівними органами ЄС та урядами країн-членів ЄС щодо сприяння добровільному поверненню біженців та обережної лібералізації трудових міграційних обмінів між країнами ЄС та Україною.

Наразі найбільш реалістичною в умовах продовження війни виглядає напрям Програми повернення українських мігрантів (як складової Державної міграційної політики) є посилена комунікація держави з українськими біженцями, яка має на меті зберегти зв'язок з Батьківщиною, особливо в умовах панування російських новин, більш чисельної російської діаспори, більш розвиненої консульської мережі держави-агресора в країнах Європи. Реалізацію програми можна забезпечити шляхом створення спеціальної електронної платформи для українських біженців, доступної в Дії. На цій платформі, Україна може розміщувати корисні нормативні документи для біженців з України щодо виходу та набуття громадянства, отримання документів громадянина України; програм компенсації зруйнованого житла; онлайн-освіти для українських дітей; інформації про стимулювання з боку країн притулку повернення в Україну; інформації про новини в країні; інформації про програми відновлення пошкодженої інфраструктури, зруйнованих міст та селищ тощо [4].

Запропоновані напрями Державної міграційної політики повоєнної України сприятимуть поверненню більшої частини українських воєнних мігрантів, створенню умов для відбудови країни та її економічного зростання.

Література

1. Новосад І.Я., Руська Р.В., Пласконь С.А. Прогнозування міграційних переміщень в Україні. *Інноваційна економіка*, №3, 2023 [95]. С.76-85.
2. Інтерв'ю з Еллою Лібановою від 24.03.2024. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=joRqrm72wsA&t=1637s>
3. Пищулина О., Юрчишин В., Стецюк П., Міщенко М. Вплив міграційних процесів на перебіг повоєнного відновлення України, міграційну політику ЄС та країн Східного партнерства: Доповідь Центру Разумкова, С. 74-75
4. Малиновська О. Вірогідні наслідки євроінтеграції для розвитку міграційних процесів в Україні. *Демографія та соціальна економіка*. 2024, № 1 (55). С.94-113. URL: <https://doi.org/10.15407/dse2024.01.094>